

**ANAYASA HÜKÜMLERİ VE YÜKSEK MAHKEMELERİN
KARARLARI ÇERÇEVESİNDE AF, ŞARTLA SALIVERME VE
ERTELEMeye İLİŞKİN YASAL DÜZENLEMELERİN
YASAKLANMIŞ HAKLAR ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ**

Prof. Dr. Kayıhan İÇEL^(*)

KONU

Bu incelememizde, bazı suçlara ilişkin cezaların ertelenmesi hakkında 4454 ve 4616 sayılı yasaların yasaklanmış haklar üzerindeki etkilerini ve bu bağlamda infaz edilmiş bulunan ceza mahkumiyetleri yönünden uygulanma olanaklarını belirlemek amacını izlemekteyiz. Diğer bir deyişle, 2839 sayılı Milletvekili Seçimi Kanunu'nun 11. maddesinin (f) bendinde öngörülen "affa uğramış olsa bile milletvekili seçilme yasağını sonuçlayan suçlar" ile ilgili hüküm başta olmak üzere, mevzuatımızda yer olan seçilme hakkını yasaklayıcı hükümlerin sözügeçen erteleme yasaları karşısındaki durumları incelememizin konusunu oluşturmaktadır.

**I. 4454 VE 4616 SAYILI YASALARIN İNFAZ EDİLMİŞ
CEZALAR HAKKINDA UYGULANMA OLANAĞI VE SONUÇLARI**

1- 4454 sayılı Basın ve Yayın Yoluyla İşlenen Suçlara İlişkin Dava ve Cezaların Ertelenmesine Dair Kanun 28.08.1999 tarihinde kabul edilerek (03.09.1999) tarihinde yürürlüğe girmiştir. Anayasa Mahkemesi, Kanun'un 1. maddesinin 1. fıkrasının "... **basın yoluyla yahut sözlü veya görüntülü yayın araçlarıyla işlenmiş olup**" şeklindeki kısmının Anayasaya aykırı olduğu sonucuna ulaşarak, iptaline karar vermiştir (AYM. 19.09.2000, E. 1999/39, K. 2000/23; RG. 12.10.2000, sayı: 24198).

2- Yayınından bir yıl sonra yürürlüğe girecek olan Anayasa Mahkemesinin bu kararını dikkate alan Kanun Koyucu 23 Nisan 1999 Tarihine Kadar İşlenen Suçlardan Dolayı Şartla Salıvermeye, Dava ve Cezasının Ertelenmesine Dair 4616 sayılı Kanun'un 2. maddesinde 4454 sayılı Kanunun 1. maddesinin 1. fıkrasını aşağıdaki şekilde yeniden düzenlemiştir:

---

^(*) İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Ceza ve Ceza Usul Hukuku Anabilim Dalı Öğretim Üyesi ve Ceza Hukuku ve Kriminoloji Araştırma ve Uygulama Merkezi Müdürüdür.

"23 Nisan 1999 tarihine kadar sorumlu müdür sıfatı ile işlenmiş suçlar dahil, basın yoluyla veya görüntülü yayın araçlarıyla yahut miting, kongre, konferans, seminer, sempozyum, açık oturum veya panel gibi her türlü toplantılarda yapılan konuşmalarla işlenmiş olup; ilgili kanun maddesinde öngörülen şahsi hürriyet bağlayıcı cezanın üst sınırı on iki yılı geçmeyen suçlardan dolayı on iki yıl veya daha az şahsi hürriyeti bağlayıcı bir cezaya mahkum edilmiş bulunan kimselerin cezalarının infazı ertelenmiştir". Böylece 22.11.2000 tarih ve 24268 sayılı Resmi Gazetede yayınlanarak yürürlüğe giren 4616 sayılı Kanunun bu hükmü 4454 sayılı Kanunun kapsamını genişletmiştir. 4454 sayılı Kanunun yeni kapsamına 23.04.1999 tarihinden önce işlenmiş olmak koşuluyla, kitle iletişim araçları dışında işlenen TCK. 312/2. maddesindeki suçun da girdiği hususunda hiçbir kuşku yoktur.

3- Burada üzerinde durulması ve irdelenmesi gereken önemli konu, 4616 sayılı yeni Kanunun cezası infaz edilmiş ve böylece infaz ilişkisi kalmamış bulunan hükümlüler açısından hangi yasal gerekçelerle uygulanabileceği ve uygulanabildiği takdirde bunun yararının ne olabileceğidir.

Hemen vurgulanmamız gerekir ki, 4454 sayılı Kanunun, 4616 sayılı Kanunun 2. maddesi ile oluşturulan yeni şeklinin kapsamına giren bir kimsenin cezası önceden infaz edilmiş olsa dahi, 4454 sayılı Kanunda öngörülen **diğer lehe hükümlerden** yararlanması olanağı ortaya çıkacaktır. Örneğin, bu yasanın "**Ertelemenin Sonuçları**" başlığını taşıyan 2. maddesinin son fıkrası gereğince "**erteleme tarihinden itibaren başlayan üç yıllık deneme süresi 1. madde kapsamına giren kasıtlı bir cürümden dolayı yeniden mahkum edilmeksizin geçirildiğinde, ertelemeden yararlanan hakkındaki mahkumiyet vaki olmamış sayılır veya bu suçtan dolayı kamu davası açılmaz. Açılmış olan davanın ortadan kaldırılmasına karar verilir**", Yargıtay'ın da bu görüşte olduğunu belirtelim: "**Hükümlünün cezasının infazını erteleme kararının dayanağı olan 4454 sayılı Kanunun ertelemenin sonuçlarını düzenleyen 2. maddesindeki son fıkra hükmüyle, üç yıllık sürenin mahkum edilmeksizin geçirilmesi durumunda, mahkumiyetin vaki olmamış sayılması ile birlikte, kamu davasının açılmayacağı, açılmış olan davanın ortadan kaldırılmasına karar verileceği hususlarına da yer verilmiş olması karşısında, cezası ertelenen suç nedeniyle, şartla salıvermenin TCK.'nun 17. maddesi uyarınca geri alınması kararının uygulanıp uygulanmayacağı**"nın

erteleme süresi sonundaki durumuna göre belirlenmesi gerekeceği gözönüne alınmalıdır..." (Yargıtay 9. CD., 13.09.2000, 2348/2078; Bu karar yayınlanmamıştır).

İşte, 4454 sayılı Kanunun bu hükmündeki **"mahkumiyet vaki olmamış sayılması"** olanağı konuyla ilgili bireyin lehine bir durum olduğundan 4616 sayılı Kanunla getirilen değişikliğin eskiye uygulanması TCK. 2/2. maddesinin bir gereğidir. Gerçekten, TCK. 2/2. maddesinde, **"failin lehinde olan kanun ... infaz olunur"** denildiğinden ve **"ceza mahkumiyetinin sonuçları"** henüz infaz aşamasında bulunduğundan, ilgilinin lehine olan bu durumdan yararlanması gerekmektedir (Failin yararına olan yasanın geçmişe en geniş kapsamı ile uygulanması hakkında bkz.: **İçel, K. - Donay, S.:** Karşılaştırmalı ve Uygulamalı Ceza Hukuku, 1 Kitap, Üçüncü bası, İstanbul 1999, sh. 98 ve son).

4- Burada önemle vurgulamak durumundayız ki, 4454 sayılı Kanunun 2. maddesi dikkate alındığında, bu yasa ile öngörülen zorunlu erteleme, 647 sayılı Kanunun 6. ve 95. maddelerinde düzenlenmiş bulunan yargısal ertelemeye çok farklı olduğu saptanabilmektedir. Şöyle ki, 4454 sayılı Kanunun yürürlüğe giriş tarihi olan (03.09.1999) tarihinde, yasanın kapsamına giren tüm suçlardan dolayı hükmedilen hürriyeti bağlayıcı cezaların (12 yılı geçmemek koşuluyla) infazı, henüz dava açılmamış ise davanın açılması veya kesin hükme bağlanması ertelenecektir. Erteleme tarihinden itibaren başlayacak üç yıllık süre kasıtlı bir cürümden dolayı yeniden mahkum edilmeksizin geçirildiğinde, mahkumiyet vaki olmamış sayılacak veya kamu davası açılmayacak, açılmış olan davanın ise ortadan kaldırılmasına karar verilecektir. Böylece, 4454 sayılı yasa **"erteleme"**den söz etmekle beraber üç yıllık sürenin iyi hal ile geçirilmesi koşulu ile bunun TCK. 97. maddesinin **"genel af"** konusunda gösterdiği düzeyde sonuçlar yaratmasını kabul etmiştir. Yani bu yasada öngörülen zorunlu erteleme sonuçları, duruma göre **"kamu davasının açılmaması, açılmış olan davanın ortadan kaldırılması ve mahkumiyetin vaki olmamış sayılması"** şeklinde ortaya çıkabilmektedir. Durum böyle olunca, ceza mahkumiyetinin bir takım sonuçları varsa, sözelimi mahkumiyetin gerektirdiği şekilde bazı hakların yasaklanması söz konusu ise, üç yıllık sürenin geçmesi ile birlikte tüm bu yasaklamalar da kendiliğinden ortadan kalkmış olacaktır. Gerçekten, kamu davasının açılmasını engelleyen ve açılmış olan davanın ortadan kaldırılmasını sağlayan bir yasanın, bu durumlarda hakların yasaklanmasını da önlediği kuşkusuz olduğuna

göre, mahkumiyetin vaki olmamış sayılması halinde şayet yasaklanmış bazı haklar varsa bu yasağı da kendiliğinden ortadan kaldıracığı konusunda bizce tereddüt duyulmamalıdır. Aksi takdirde, haklarında hüküm verilmiş kişiler aleyhinde haklı gerekçe ile açıklanamayacak bir durum yaratılmış olacaktır. Böyle gereksiz ve haksız bir ayırımı ve farklılaştırmayı önlemek için, erteleme tarihinden itibaren iyi halle geçirilecek üç yıllık süreden sonra tüm bu durumlarda haklarındaki yasaklılığın kendiliğinden kalkacağını kabul etmek gerekir.

Aşağıda vurgulayacağımız üzere, bizce, 4454 sayılı Yasanın kapsamına giren durumlarda haklarındaki yasaklılığın kalkması kendiliğinden gerçekleşeceği için, ilgilinin TCK. 121 ve son maddeleri çerçevesinde **"yasaklanmış hakların geri verilmesi"** sürecini işletmesine gerek yoktur. Ancak, Yargıtay'ın ve Yüksek Seçim Kurulunun bu konuda farklı görüşte olduğunu ve yasaklanmış hakların geri verilmesi kararına gereksinim duyduklarını aşağıda (II, 2) açıklayacağız.

Bu noktada ilgili hükümlülerin lehine olabilecek bir yorum tarzı şudur: Danıştay konuyla ilgili bir İçtihadı Birleştirme Kararında (15.01.1990, 2/2; Danıştay Dergisi, sy. 82-83, sh.103) **ertelenmiş mahkumiyeti bulunan memur kişinin deneme süresi bitmeden 657 sayılı Kanunun 48/A-5 ve 98/b maddeleri uyarınca görevine son verilmesinin tecilin gayesi ile bağdaşmayacağını vurgulamıştır.** Yüksek Mahkemenin bu İçtihadı Birleştirme Kararı üzerine, 657 sayılı Kanunun devlet memurluğuna alınmanın koşullarını düzenleyen 48/A-5. maddesi 10.01.1991 tarih ve 3697 sayılı Kanunla değiştirilmiş ve yeni düzenlemede İBK. daki görüşe uyulmuştur. Bizce, aynı nitelikte hükümler bulunan diğer kanunlar, örneğin 2839 sayılı Milletvekili Seçimi Kanununun milletvekili seçilmeyecek olanları belirleyen 11. maddesinin e ve f bentleri açısından da Danıştay İBK.'nda gösterilen yönde çözüm oluşturmak gerekir. Gerçekten, 2839 sayılı Kanunun 11. maddesinde belirtilen miktarda bir hürriyeti bağlayıcı cezaya ya da bu hükümde sayılan suçlardan dolayı bir cezaya mahkum olup da bu ceza ertelenmiş ise, deneme süresi henüz dolmamış olsa dahi kişinin seçilme hakkına sahip olacağı kabul edilmelidir. Burada Danıştay İBK. daki görüşü desteklemek için diyebiliriz ki, TCK. 91. maddesi gereğince erteleme kararı **"mahkeme kararında hilafı tasrih edilmedikçe fer'i cezalar hakkında da ..."** uygulanacağından ve deneme süresi içerisinde fer'i ceza, yani haklardan yasaklılık sözkonusu olmadığından, memuru

görevden almak nasıl olanaklı değilse, aynı şekilde bir kimsenin seçilme hakkı da engellenemez (Bkz.: **İçel, K. ve diğerleri**, Yaptırım Teorisi, İstanbul 2000, s.393).

Yukarıda açıkladığımız nedenlerden dolayı, hürriyeti bağlayıcı cezası infaz edilmiş bulunan hükümlülerin de 4454 sayılı Kanunun lehine olan hükümlerinden yararlanmaları olanağına sahip olduklarını burada bir kez daha yineliyoruz. Ancak, Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı 4616 sayılı Kanunun, "tamamen infaz olunmuş cezalarla ilgili herhangi bir hüküm ihtiva etmemesi" nedeniyle, bu tür hükümlülerin bu yasadan yararlanamayacağı sonucuna ulaşmıştır. Bizce, bu görüş TCK. 2/2. maddesine uygun düşmemektedir.

II. 2839 SAYILI MİLLETVEKİLİ SEÇİMİ KANUNUNUN SEÇİLME YETERLİLİĞİ İLE İLGİLİ 11. MADDESİNİN (F) BENDİNDE VE DİĞER BAZI KANUNLARDA YER ALAN "AFFA UĞRAMIŞ OLSALAR BİLE" İBARESİNİN ANLAM VE KAPSAMINA İLİŞKİN GÖRÜŞLER

1- Bilindiği üzere, 2839 sayılı Kanunun 11. maddesi milletvekili seçilemeyecek olanları gösterirken (f) bendinde **"affa uğramış olsalar bile"** bazı suçlardan dolayı mahkum olanların da milletvekili seçilemeyeceklerini öngörmüştür. Bu suçlar arasında TCK. 312. maddesinin ikinci fıkrasında düzenlenmiş bulunan suç da vardır. Belirtelim ki, Anayasanın 76/2. maddesinde de öngörülen bir tür yasaklayıcı hükümler diğer bazı kanunlarda da bulunmaktadır. Örneğin, 2972 sayılı Mahalli İdareler ile İhtiyar Heyetleri Seçimi Hakkında Kanunun 36. maddesi de 2839 sayılı kanuna gönderme yapmak suretiyle aynı yasağı koymuştur. Keza, 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 10.01.1991 tarih ve 3697 sayılı Kanunla değişik 48. maddesinin 5. bendinde de **"affa uğramış olsalar bile"** ifadeli yasaklayıcı hüküm yer almaktadır.

2- Bu konuda tartışmaya yol açan husus, TCK.'nun 97. maddesinin **"umumi af, hukuku amme davasını ve hükmolunan cezaları bütün neticeleri ile birlikte ortadan kaldırır"** şeklindeki hükmü karşısında **"affa uğramış olsalar bile"** ibaresinin ifade edebileceği anlamın saptanmasıdır. Konuyu biraz daha genişleterek belirleyecek olursak, gerek genel af durumunda, gerekse 4454 sayılı yasada olduğu gibi, genel af etkinliğindeki zorunlu erteleme hallerinde sözügeçen ibarenin anlam ve kapsamının tartışmalı olduğu söylenebilir. Bu bağlamda tartışılan diğer bir sorun ise, **"affa uğramış**

olsalar bile" ibaresinin genel affı da kapsadığının kabul edilmesi durumunda TCK. 121 ve son maddelerine dayanılarak **"memnu hakların iadesi"** kararı alındığı takdirde süzüğeçen yasağın kalkmış sayılıp sayılmayacağıdır.

Biz bu konudaki öngörüşümüzü yukarıda incelemelerimizin hemen başında (1, 3) belirtmiş olmakla birlikte, aşağıda Yüksek Mahkemelerin bu konudaki kararlarında savunulan görüşlerin ayrıntılarını açıklamakta yarar görmekteyiz:

a. Yüksek Seçim Kurulunun 24.09.1961 gün ve 170/27 sayılı kararında, **"kanun koyucunun mahkumiyetleri genel affa uğramış olanların dahi seçilme yeterliğinden yoksun sayılmaları gerekeceği, Anayasa ve Seçim Kanunu hükümleri memnu hakların iadesi kararının seçme ve seçilme yeterliğinin kazanılmasına ilişkin sonucu hakkındaki Ceza Kanunu Hükümünü sınırladığı"** şeklinde bir sonuca ulaşmıştır.

b. Buna karşılık, yine Yüksek Seçim Kurulu 25.05.1985 gün ve 313/203 sayılı kararında tam karşıt bir görüşten yana olmuştur: **(Türk Ceza Kanunu'nun 121. maddesinde "süresiz olarak kamu hizmetlerinden yasaklanma ve ceza mahkumiyetinden doğan diğer ehliyetsizlik cezalarının memnu hakların iadesi yoluyla yok edilebileceği" hükme bağlanmış ve bu müesseseden yararlanma istisnasız tüm mahkumiyetler için kabul edilmiştir. Aynı Kanununun 122. maddesi hükmünde de affa uğramış mahkumiyetler için dahi "ceza af ile kalktığı tarihten itibaren beş yıl (halen üç yıl) geçmesi kaydıyla" memnu hakların iadesi imkanı sağlanmış ve cezayı ortadan kaldıran affın özel veya genel af olduğu yolunda bir ayırım yapılmamıştır. Diğer taraftan Anayasanın 76/2. maddesine paralel bulunan 2839 sayılı Kanununun 11/f maddesi hükmünün; seçilme yeterliliği bakımından Türk Ceza Kanununun memnu hakların iadesine ilişkin sonuçları sınırlandırmış olduğu görüşüne katılmak da mümkün değildir. Nedenleri yukarıda açıklanan hususi esaslar karşısında 2839 sayılı Kanununun 11. maddesinin (f) fıkrasında yazılı suçlardan mahkumiyet halinde de memnu hakların iadesi kararının bu mahkumiyetler nedeniyle yeniden kazanılmasına neden olacağı benimsenmelidir.)**

c. Belirtelim ki, Yargıtay Kararları da aynı doğrultudadır: **(Anayasa ve bazı özel yasalardaki "affa uğramış olsalar bile" cümlesiyle başlayan suçlar arasında sayıldığı için "süresiz hak**

mahrumiyeti ve süresiz ehliyetsizlikler" getiren hükümler, memnu hakların iadesi yolunu kapayan hükümler değildir ... Bir örnek vermek gerekirse, 2839 sayılı Milletvekili Seçimi Kanununun seçilme yeterliliği ile ilgili 11. maddesinin (e) fıkrasında yazılı suçtan hüküm giyen bir kimse, hükmün kesinleşmesinden sonra, bu suçları da kapsayan bir Af Kanunu çıkması halinde otomatikman seçilme yeterliliğini kazanmayacak; "işlemiş olduğu cürümden dolayı nedamet etmekte olduğunu ihsas edecek surette iyi halinin görüldüğünü" kanıtlayarak ve TCK. 122. maddesinde belirtilen sürelerin geçmesinden sonra, CMUK'nun 416. maddesi gereğince "ikametgahı olan yerin tabii bulunduğu ağır ceza işleri gören mahkemeden" memnu hakların iadesi yolunda karar alarak seçilme yeterliliğini kazanacaktır.) (Yargıtay CGK. 23.11.1987, 9-415/567; **Savaş-Mollamahmutoğlu**, Türk Ceza Kanununun Yorumu, II. Cilt; Ankara 1998, sh.1757-1759). Yargıtay Ceza Genel Kurulunun 17.11.1986 gün ve 310/523 sayılı ve 1.6.1987 gün, 201/336 sayılı kararları da aynı sonuca ulaşmaktadır.

Böylece, gerek Yüksek Seçim Kurulunun ve gerekse Yargıtay Ceza Genel Kurulunun görüşleri çerçevesinde, genel Af Kanunu yasaklanmış hakların kendiliğinden geri verilmesini sağlamamakta, buna karşılık TCK. 121 ve son maddelerine dayanılarak alınan bir "**memnu hakların iadesi kararı**" "**affa uğramış olsalar bile**" ibaresini bertaraf ederek bu konudaki yasaklılığı kaldırmaktadır.

3- Danıştay da, 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 48. maddesinin A/5 bendinde öngörülen "**affa uğramış olsalar dahi**" ibareli yasaklamada TCK. 121 ve son maddelere dayanılarak "memnu hakların iadesi kararı" alınması durumunda ilgililerin yeniden Devlet Memurluğuna atanabilecekleri sonucuna ulaşmıştır. (Danıştay 1. D., 22.4.1992, 126/150; **Savaş-Mollamahmutoğlu**, TCK. Yorumu, sh. 1766).

4- Yargıtayımız, ertelenmiş cezalar bakımından bu konuyu ele almış ve deneme süresi iyi halle geçmiş ise "memnu hakların iadesi kararı"nın verilmesi gerektiğini belirtmiştir: "**Ertelenen ve kesinleşen bir cezaya ilişkin memnu hakların iadesi isteminde, kesinleşme tarihinden itibaren 5 sene geçmiş ise; TCK'nun 95/2. maddesinde öngörülen şartların oluşup oluşmadığı araştırılarak, şartların oluştuğu tespit edildiği takdirde, bu mahkumiyetin esasen vaki olmamış sayılacağı gözönüne alınarak, memnu hakların iadesine**

karar verilmelidir" (Yargıtay 5. CD. 09.07.1992, 2101/2457); **"Memnu hakların iadesine konu olan cezaların fer'i cezayı da kapsayacak şekilde ertelenmiş olması ve TCK'nun 95/2. maddesinde öngörülen 5 yıllık sürenin geçmiş bulunması halinde, ceza mahkumiyetinin esasen vaki olmamış sayılması gerektiğinden, zimmet suçundan hükümlü olup, cezası ertelenerek, kesinleşen sanığın cezasının kesinleşme tarihinden itibaren geçen 5 yıllık süre içerisinde herhangi bir suç işlemediği de gözönüne alınarak memnu hakların iadesine karar verilmesi gerekir"** (Yargıtay 5. CD. 27.11.1990, 4458/5349) (Bu iki karar için bkz. <http://www.adli-sicil.gov.tr/ictihat>).

5. Daha önce de vurguladığımız üzere, (1,3), **cezası ertelenmiş bulunan bir kimsenin, deneme süresi henüz dolmadan seçilme hakkını kullanabilmesi** erteleme kurumunun amaçlarına uygun düşer. Deneme süresi içerisinde herhangi bir haktan yoksunluk sözkonusu olmadığı için seçilme hakkı engellenemez. Danıştayımızın İBK. da (15.01.1990, 2/2; Danıştay Dergisi, sy.82-83, sh.101) açıklandığı gibi, erteleme ile ilgili deneme süresi içinde memur nasıl görevden alınamazsa, bizce, seçilme veya atama işlemi de önlenemez. Zira, deneme süresi içinde cezanın infazından veya haklardan yasaklıktan söz etmek olanaksızdır. Bu durumda, yasadaki **"affa uğramış olsalar bile"** kaydının hiçbir etkisinin olamayacağı açıktır. Gerçekten, deneme süresi içinde esasen bir yasaklılık bulunmadığı içindir ki, sözügeçen kaydın sınırlayıcı etkisi de sözkonusu değildir. Ancak, deneme süresi içinde yasanın öngördüğü bir suç işlenirse, asıl ceza ile birlikte fer'i cezanın da uygulanacağı kuşkusuzdur.

6- Ertelemede deneme süresi içinde seçilme hakkını önleyen bir durum bulunmadığı gibi, sürenin dolmasından sonra, bu tür yasak öncelikle ve tamamen ortadan kalkacaktır. Gerçekten, daha önce de değindiğimiz üzere, TCK. 97. maddesinin açık hükmü gereğince, genel af hükmolunan cezaları bütün sonuçları ile birlikte ortadan kaldırdığı için 2839 sayılı Milletvekili Seçimi Kanununun 11. maddesinin (f) bendindeki **"affa uğramış olsalar bile"** kaydının özel af olarak anlaşılması gerekir. Keza, sonuçları yönünden genel af düzeyinde etkili olan 4454 sayılı yasa türündeki zorunlu erteleme yasalarında da deneme süresi sonunda **"ceza mahkumiyeti vaki olmamış"** sayılacağından yine aynı sonuca ulaşılmalıdır. Aksi düşüncenin kabulü halinde hukuk normlarının çelişki içine düşmeleri şeklinde bir ortam oluşacaktır. Gerçekten, genel affa bir yandan

cezaları bütün sonuçları ile ortadan kaldırma gücünü tanırken, diğer yandan yasaklanmış haklar üzerindeki etkisinin sınırlandırılması anlamsız bir çelişkidir başka bir şey değildir. Başka bir yönden ise, bu konuda "**memnu hakların iadesi**" yoluyla sadece yargı erkine yetki verilmesi, yasama erkine nedeni açıklanamayacak bir güvensizlik anlamına gelir.

Burada ayrıca değinelim ki, yasaklanmış hakların geri verilmesi yönünden TCK. 122. maddesinin öngördüğü sürelerin başlangıcı olarak diğer durumların yanısıra "**af**" dan sözedilmiş ise de, bunun özel af olduğu kabul edilmektedir (Bkz.: **Günel, Y.**, Adli Yolla Memnun Hakların İadesi, Ankara 1961, sh.51; **İçel, K., ve diğerleri**, Yaptırım Teorisi, İstanbul 2000, sh.449). **Bizce bu durum dahi, genel affın ve aynı sonuçları yaratan zorunlu erteleme yasalarının haklar üzerindeki yasakları kendiliğinden kaldırdıklarının, bu konuda ayrıca TCK. 122. maddedeki sürenin işletilmesine gerek olmadığını bir işarettir.**

SONUÇ

Yukarıda açıkladığımız nedenlerden dolayı,

1- 23 Nisan 1999 tarihinden önce işlenen suçlardan dolayı hüküm giyen kişilerin cezaları infaz edilmiş olsa dahi 4616 sayılı Kanunla değişik 4454 sayılı Kanunun lehine olan hükümlerinden yararlanabilecekleri,

2- Kanımızca, 4454 sayılı Kanunun 2. maddesi gereğince cezaları ertelenmiş sayılacağından, bu kişilerin deneme süresi içerisinde seçilme hakkını kullanabilecekleri, bunun Danıştay İBK.'nin da bir gereği olduğu,

3- Üç yıllık deneme süresinin tamamlanma tarihinden itibaren ise, bu kişilerin mahkumiyetlerinin esasen vaki olmamış sayılacağı ve yine kanımızca bu tarihten itibaren haklar üzerindeki yasaklamaların kendiliğinden tamamen kalkacağı, bu nedenle daha önce kullanmadıkları haklarını hiçbir engel olmadan kullanabilecekleri,

Sonuçlarına ulaşmış bulunuyoruz.

OTURUM BAŐKANI : Prof. Dr. Yüksel ERSOY

Sayın Başkan, değerli konuklar, oturumun ikinci konuşmacısı, Doç. Dr. Adem SÖZÜER'in kısa özgeçmişini bilgilerinize sunuyorum.

Sayın SÖZÜER, 1983 yılında İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nden mezun oldu. 1984 yılında İstanbul Üniversitesi Basın Yayın Yüksekokulu'na Araştırma Görevlisi olarak atandı. 1987 - 1989 yıllarında Almanya'da bilimsel çalışmalarda bulundu.

"Suça Teşebbüs" konulu doktora tezini 1993 tarihinde savunarak hukuk doktoru, 1994 yılında yardımcı doçent ve 2000 yılında doçent unvanını aldı. Halen İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Ceza ve Ceza Usul Hukuku Anabilim Dalı Öğretim Üyeliđi görevini sürdürmektedir.